№ 297. Київ. П'ятниця, 31 Декабря (13 січня). 1910 р. Ціна окремого № 4 коп. № 297

РАДА

ГАЗЕТА ПОЛІТИЧНА, ЕКОНОМИЧНА і ЛІТЕРАТУРНА

ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.

РІК П'ЯТИЙ.

Адреса редакції і контори:
у Київі, Велика Підвальна вул. д. 6,
БІЛЯ ЗОЛОТИХ ВОРІТ
Телефон редакції 1458.
ТЕЛЕФОН ДРУКАРНІ 1069.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА РІК 1910

на 1рік	на 11м.	на 10м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1м.
6.	5.70	5.25	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	.75	.25	65.

Передплат. на рік можна виплачувати частками: в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 стр.: на 1 янв. 2 карб., на 1 мар. 2 карб. і на 1 мая 2 к., або по 1 карб. на протязі перш. шости місяців.

Ціна „Ради" за кордон: на рік 11 р., (27 крон 94 гелери на австрійську валюту). на 1/2 року—5 р. 50 к. на 1/4 року—2 р. 75 к., на 1 м.—1 р. Коли закорд. читачі передплачують газету через почтамти, то платять за газету по ціні встановленій для передплатників в Росиї.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожн. місяця.

За зміну адреси 30 коп.
(При зміні неодмінно прикладати стару адресу).

Авторі рукописів повинні подавати своє призвіще адресу. Редакція може скорочувати і зміняти статті; більші статті, до друку негодящі, переховуються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

З приводу надісланих до газети віршів редакція не листується.

Просять авторів додержуватись правопису „Ради".

Умови друкування оповістки

За рядок петіту попереду тексту, або за його місця, платиться за перший раз 40 коп., а далі по 20 коп.

За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз, при умові друкування не менше 3-х раз

ПРИЙМАЄТЬСЯ ПЕРЕДПЛАТА НА РІК 1911
на українську газету
„РАДА"
Рік видання ШОСТИЙ.
Ціна на рік **6** карб., півроку **3.25**, чверть р. **1.75**, на міс. **65** к. За кордон—**11** карб., на півроку **5.50**, на 1 міс. **1** карб.
Закордонним передплатникам дешевше і зручніше одержувати газету через почти. Хто з наших передплатників бажає одержувати газету без перерви й в 1911 році, хай завчасу присилає передплату.
Адресувати: Київ, В.-Підвальна, 6.
Пробні номери висилаються даром кожному, хто попросить.

31-го января 1911 року
окремі числа „Ради" будуть продаватися скрізь (по книгарнях, кіосках і в розносщиків)
по 3 копійки.

Театр „СОЛОВЦОВЪ".
Дірекція **І. Е. Дуван-Торцова.**
Сьогодня, 31-го, перша вистава комедії Кадельбурга **„Даровой пассажиръ"** на 3 дії. Бер. уч. д-ки: Гофман, Клементьєва, Чаруська, Чужбінова та инші. Д.д.: Берсенев, Болховський, Дуван-Торцов, Кожевалов, Кузнецов, Лаврецький, Рудницький, Суханов та инші. Постановка Н. Ф. Аксагарського. Початок о 8 год. веч. Ціни місцям звичайні.
Субота, 1-го янв., 1911 р. ранком вист. для дітей 1) „ПРОДѢЛКИ СКАПЕНА" ком. Мольєра. 2) „ДЕНЬЩИКЪ ПОДВЕЛЪ" вод. на 1 д. Увечері вист. легк. ком. 1) „ГУСАРСКАЯ ЛИХОРАДКА" ком. на 3 д. Кадельбурга 2) „СВАДЬБА" на 1 д. Чехова.
Неділя, 2-го, дві вист.: вдень „БЕЗУМНЫЙ ДЕНЬ или ЖЕНИТЬБА ФИГАРО" на 5 д. Увечері в остан. раз „ЭРОСЪ и ПСИХЕЯ" сц. поема на 6 карт. Ю. Жулавського.
Понеділок, 3-го, загально-доступна вистава—легка комедія: 1) „НЕВѢРНАЯ" ком. на 3 д. Бракко. 2) „ПРЕВОСХОДИТЕЛЬНЫЙ ТЕСТЬ" на 3 д.
Вівторок, 4-го, в 2-й раз нова п'єса Вл. О. Трахтенберга „СМѢШНАЯ ИСТОРІЯ" на 4 д.
Середа, 5-го, вистави не буде.
Четверг, 6-го, дві вистави: вдень в останній раз „GAUDEAMUS" Л. Андреєва на 4 д. Увечері в 8-й раз „ГЕНРИХЪ НАВАРРСКІЙ" істор. п'єса на 5 д. Девере.
П'ятниця, 7-го, бенефіс А. В. Токаревої 1) „МОРАЛЬ ПАНИ ДУЛЬСКОЙ" трагифарс на 3 д. 2) „ЩЕКОТЛИВОЕ ПОРУЧЕНІЕ" к. на 1 д.
Початок вистав: денних—о 12 г. Вечірніх 8 г. Ціни місцям: удень—загально-доступні. Увечері—звичайні.
Сезонні квитки під час різдвян. репертуара не дійсні.

Городський театр.
Дірекція **С. В. БРИКІНА.**
Сьогодня, 31-го дек. дві вистави: удень по загально-доступним цінам замісць оп. „Анда" через хворобу д-ки Борниної виставлено буде оп. **„Пиковая дама".** Бер. уч. д-ки: Покровська, Урбанова, Бойченко, Вольська, Драгомирецька. Д.д.: Долінін, Горленко, Максаков та инші. Квитки які взято на оп. „Анда" дійсні на оп. „Пиковая дама". Хто бажає може одержати гроші назад до 12½ г. дня 31-го декабря.
Увечері по звич. цін. **1) „Каморра".** Бер. уч. д-ки: Воронець, Старостіна, Леминська, Рябчинська. Д.д.: Брайнін, Орішкевич, Горленко, Каміонський, Каченовський, Тихонов, Летичевський, Дісненко. **2) Балетний дівертисмент та Літаючий балет.** Почат. о 7½ год. веч.
Завтра, 1-го янв., 1911 р., удень—*„ЕВГЕНІЙ ОНѢГИНЪ"*. Увечері—*„ЗОЛОТОЙ ПѢТУШОКЪ"*.
В неділю, 2-го, удень—*„ДЕМОНЪ"*. Увечері—*„САДКО"*.
В понеділок, 3-го, бенефіс та 25-ти літній ювилей сценич. діяльн. суфльора В. М. Грінберга,—*„ЗИГФРИДЪ"*.
У вівторок, 4-го—*„ЦАРСКАЯ НЕВѢСТА"*.
В середу, 5-го, *вистави не буде.*
В четверг, 6-го, удень—1) *„СЕВИЛЬСКІЙ ЦЫРЮЛЬНИКЪ"*, 2) *Балетний дівертісмент* та *Літаючий балет.* Увечері—*„ФАУСТЪ"* (з Вальпург. нічью) та *Літаючий балет.*
В п'ятницю, 7-го, 1) *„ПАЯЦЫ"*, 2) *„СЕЛЬСКАЯ ЧЕСТЬ"*.
В суботу, 8-го, *„ЗОЛОТОЙ ПѢТУШОКЪ"*.
В неділю, 9-го, удень—*„САДКО"*. Увечері—*„ДУБРОВСКІЙ"*.
В понеділок, 10-го—*„ЦАРСКАЯ НЕВѢСТА"*.
В вівторок, 11-го, бенефіс К. І. Брун, *„ТОСКА"*.
Квитки на всі вистави продаються що-дня, з 10 г. ранку до 2 г. дня та од 5-ти год. веч. до останнього антракту.

Вийшли з друку і продаються в книгарні і музичному магазині
Л. Ідзіковського,
в Київі, Хрещатик, 29.
Українські колядки і щедрівки
для мішаного і однорідного хору, з супроводом фортепіана, 3 збірки; упорядк. К. СТЕЦЕНКО.
Ціна кожної збірки 50 коп.
Того-ж самого композитора „ЛУНА", збірник пісень для сім'ї і школи з передмовою О. Коваленка. Ціна 75 коп.
5-2223-3

В. ВИННИЧЕНКО.
„Третя книжка оповіданнів"
продається в кращих книгарнях Київа, Полтави, Харькова і др. міст.
ЗМІСТ КНИЖКИ: I. Момент. II. Гхум, III. Рабині справжнього, IV. Записна книжка, V. Купля, VI. Комедія з Костем, VII. Щось більше за нас, VIII. Зіна.
Стор. 188. СКЛАДИ ВИДАННЯ: „Українська Книгарня". Безан., 8. Книгарня „Л. Н. В." В.-Володимир, 28,
ЦІНА 80 КОП. ☆ ☆ В КИЇВІ. ☆ ☆
і в книгарні Є. Череповського, Київ, Фундукл. 4.
27—1345—25

Театр б. т-ва Грамотности.
Дірекція М. Садовського.
Труппа українських артистів під орудою МИКОЛИ САДОВСЬКОГО.
Сьогодня, 31-го дек., у 11-й раз комічна опера **Енеіда** на 3 д., по Котляревському, уложив М. Садовський, муз. М. Лисенка. Початок о 7½ год. веч. Кінець о 11 год. веч. Квитки продаються.
Завтра, 1-го янв., 1911 року, ранком по цінам від 10 к. до 1 р. 20 к. НЕЩАСНЕ КОХАННЯ. Увечері ТАРАС БУЛЬБА. Роль Тараса Бульби гратиме М. Садовський.
У неділю, 2-го, ранком по цінам від 10 к. до 60 к. ЗІЙ. Увечері в 3-й раз ДОКИ СОНЦЕ ЗІЙДЕ, РОСА ОЧІ ЗНІСТЬ.
У понеділок, 3-го, по цінам від 10 к. до 1 р. 20 к. ДВІ СЕМ'Ї. Ролі грають: Зіньки—Лініцька, Самроса—М. Садовський.
Поч. о 8 г. веч.
Ціна місцям звичайна.
Відповід. режисьор М. Садовський.

СТОЛОВІ ПРИБОРИ
СКАТЕРТИНИ
САЛФЕТКИ
ПРОСТИРАДЛА
РУШНИКИ
НАВОЛОЧКИ
ПОКРИВАЛА
Ст.-Петербурзька фабрика білизни та галстуків
Р. М. Гершмана
Прорізна, 2. Телефон 282.
Прийом замовл. переробка і познач. білизни. Ціни цілком справедливі, продаж без торгу. ПОСТАЧАЛЬНИК т-ва потреб. сл. Півд.-Зах. зал. та Київ. офіц. екон. т-ва 2-2235-2

КОНТОРА ТА СКЛАД ДЛЯ ПІВДНЯ РОСІЇ. — ФЕОДОСІЯ
Д. З. САРАДЖЕВ
ТІФЛІС.
КАВКАЗСЬКИЙ ПРАВДИВИЙ КОНЬЯК
10-2252-7
ПРЕДСТАВНИК Н. Н. ЧЕБОТАРЬОВ У КИЇВІ.

Новий портрет Т. Г. ШЕВЧЕНКА (у шапці).
Фотогравюра 28×38 на естампнім папері. Ціна 35 коп., з пересилкою 50 коп., в гарному паспарту 1 карб., з перес. 1 р. 75 к. Нам. платою на 10 к. дорожче.
Повний КОБЗАРЬ Т. Шевченка.
Друге видання.
Ц. 1 р. 50 к., *в оправі* **2 р. 50 к.**
Склад в книгарні Є. ЧЕРЕПОВСЬКОГО у Київі, Фундуклеївська, 4.
Каталоги Українських і Російських книжок висилаються дурно. 25-1646-22

У ВАРШАВІ
передплачувати „РАДУ" на таких-же умовах, як і в конторі газети, можна **у власного агента** Гр. К. Степурн. Там-же приймаються на вигодних умовах замовлення на **оповістки** для „Ради". Адреса: Варшава, Каллікста д. 11, пом. 11.

У ХЕРСОНІ книжно-газетний кіоск **„Початок"**, (Рішельєвська вул., п. ящ. № 444), приймає передплату на **РАДУ** по цінам редакції з виплатом навіть щомісячним. Гроші кіоск пересилає конторі на свій кошт.

У Полтаві передплачувати **„РАДУ"** на таких-же умовах, як і в конторі газети, а також купувати в роздріб—можна в книгарні Г. МАРКЕВИЧА. Бульв. Котляревського.

В Нікольську-Усурійському
Передплачувати **„Раду"** на таких-же умовах, як і в конторі газети, можна у С. В. НІЖИНЕЦЬКОГО, мануфактурна торгівля.

В Одесі
передплачувати „РАДУ" на таких-же умовах, як і в конторі газети, можна:
в Українській книгарні
„ЕСПЕРАНТО" (Ніжинська № 53)
та в українській винно-гастрономичній крамниці
К. Т. Литвиненка
(Садова вулиця, № 19). По тих місцях приймаються на вигодних для замовник. умовах **ОПОВІСТКИ** для „Ради". Листуватися, надсилати газети, почтові пакунки і т. п. по таких адресах: Одеса, почт. скр. 1555 (для укр. кн. „Есперанто") та Садова в. № 19. К. Т. Литвиненку.

Новий австрійський кабінет.

(Од власного кореспондента.)
Львів, 28 декабря.

Вчора цісар затвердив склад нового кабінету, предложений йому бар. Бінертом. Склад цей такий: З членів попереднього кабінету остаються на своїх дотеперішніх місцях: президент міністрів бар. Бінерг, міністр просвіти гр. Штірк, міністр судівництва д-р Гохенбургер, міністр торгівлі д-р Вайскірхнер і міністр краєвої оборони Георгі; всі инші портфелі обсажені новими людьми, а саме: міністерство внутрішніх справ обняв шеф секції в міністерстві публичних робот гр. Вікенбург, міністерство фінансів президент центральної статистичної комісії д-р Маєр, міністерство залізниць голова польського кола Гломбінський, міністерство рільництва радник суду бар. Відман, міністерство публичних робот шеф секції в міністерстві залізниць д-р Марек, міністерство для Галичини шеф секції в міністерстві рільництва д-р Залеський.

Вся трудність в творенню нового кабінету зводилась до двох причин: 1) чи в творенню кабінету візьме участь чеський парламентський клуб, значить, чи чехи згодяться припинити опозицію і стати частю парламентської більшости; 2) як поставиться до справи творення нового кабінету польське коло, що своїм становищем в справі будови каналів викликало одставку попереднього кабінету і кого воно призначить в новім кабінеті на ті два портфелі, що призначені для поляків.

Що до першої справи, то швидко вияснилося, що чеський парламентський клуб не візьме участи в творенню нового кабінету. Голова клубу фідлер заявив бар. Бінергові, що чехи стоять на тому, що доки не настане чесько-німецької згоди в чеському сеймі, який німці розбивають обструкцією, доти чехи не можуть у парламенті підпирати правительства. А переговори, які були почалися в Празі між німцями й чехами, не дали поки-що ніяких позитивних результатів. І що до чехів настала в новому кабінеті тільки така зміна, що в попередньому кабінеті чех, шеф секції Под, управляв міністерством рільництва, а в теперішньому чех, д-р Марек, став міністром публичних робот.

Що до польського кола, то було відомо, що воно в справі будови каналів не буде робити утворенню нового кабінету великих труднощів, значить, не поставить умови, що воно тільки тоді візьме участь в творенню нового кабінету, коли він обов'яжеться перевести закон про канали з 1901 року. І справді, парламентська комісія польського кола швидко дійшла в цій справі до порозуміння з бар. Бінертом та оголосила про це в своїй пресі, зазначуючи притім, що „з тактичних причин" не може виявити основ того порозуміння. Та в кожнім разі певне, що бар. Бінерт не обов'язався іменем нового кабінету виконати закон з 1901 р.

Багато більша трудність була в тім, кого назначити кандидатом до міністерських портфелів від імени польського кола.

Що один портфель належить голові кола Гломбінському, на це згодилися всі в колі, бо це вже такий звичай, що кожний голова кола через якийсь час стає міністром, тільки трудно було рішити, який саме портфель має обрати Гломбінський. Він мав найбільше охоти стати міністром фінансів і йому, як професору політичної економії в університеті, цей портфель був би ще найбільше до лиця. Але після того, як член польського кола Білінський, на становищі міністра фінансів, викликав на себе невдоволення свого клубу, ані коло не мало великої охоти обсаджувати того міністерства своїм членом, ані инші партії більшости давати той портфель полякам. Міністерство просвіти не можна було обсадити Гломбінським, бо що він був би зробив з справою українського університету? Тепер поляки можуть хвалитися, що вони заложенню українського університету не противляться, тільки це залежить не від них, а від центрального правительства, але як би проти цього українського домагання виступив *польський* міністр просвіти, вже не можна б було так легко викручуватися. А згодитися на заложення українського університета, в цьому бажанні ані польського кола взагалі, ані з-окрема проф. Гломбінського ніхто не підозріває. Міністром для Галичини Гломбінський також не міг стати, бо ж його вороже відношення до потреб українського народу занадто вже ярке. Отже в кінці стало на тім, що Гломбінський прийняв портфель міністерства залізниць, хоч на залізничій справі він зовсім не розуміється і газети вже заздалегідь пишуть, що властиво не він, тільки якийсь досвідчений чиновник міністерства залізниць управлятиме міністерством. Але трудно: Гломбінський не хотів уже довше ждати на міністерський портфель, отже взяв, що давали.

Назначення Гломбінського міністром залізниць це *один* здобуток вшехпольської партії з приводу творення нового кабінету. А *другий* здобуток той, що на місце президента центральної статистичної комісії д-ра Маєра, який став міністром фінансів, має прийти вшехпольський посол д-р Бузек, професор львівського університету.

Кандидата на міністра для Галичини таки не могло польське коло знайти між своїми членами, бо окремі групи кола не могли погодитися, *хто* має взяти цей портфель. І тому міністром для Галичини став не посол і член кола, а чиновник Залеський, кандидат польських консерваторів.

Через назначення Гломбінського міністром стало вільне місце голови польського кола. Се місце виторгували собі у вшехполяків і консерваторів т. зв. міські демократи. Але що вони не мають на це відповідного чоловіка, то придумали таку комбінацію: один з них, посол міста Кракова, Сікорський, має стати директором будови водних доріг в міністерстві торговлі. Тоді він зложить мандат і в його виборчім окрузі буде вибраний професор краківського університета д-р Лео, сеймовий посол і бурмістр міста Кракова, який, ставши парламентським послом, займе становище голови польського кола. До того-ж час презесом кола стане або посол Ствертич з Станиславова, або посол Петеленц з Кракова,—перший повний політичний нуль, а другий зовсім невелика політична індівідуальність, отже коли-б презесом кола став Петеленц, то він, уступаючи своє місце Лео, став би краєвим інспектором середніх шкіл з титулом гофрата.

Я навмисне повичисляв оці всі комбінації, бо з них кожний може побачити, що головною політичною програмою партій польського кола є здобути для своїх членів тепленькі місця.

Найгірше випало провідникові людовців Стапінському: йому також хотілося стати міністром і тому він заявив, що зриває союз з консерваторами, бо думав, що міністерський портфель лекше буде здобути в союзі з вшехполяками. І вже було майже певне, що Гломбінський стане одним польським міністром, а Стапінський другим. Та в останній хвилі намісник Бобжинський повів справу так, що „добичу" поділили між собою

вшехполяки. консерватори і демократи, а Стапінський не дістав нічого. Тепер він, очевидно, буде знов дуже опозиційний та голоситиме, що і консерватори і вшехполяки, це завзяті вороги польського селянства...

Остається сказати скілька слів про нових польських міністрів.

Імя *Гломбінського* — менше більше відоме. Професор політичної економії в львівськім університеті провідник вшехпольської партії. З огляду на інтереси українського народу цього досить. Додати ще хіба, що першою його промовою в парламенті була оборона самоволі польської адміністрації підчас аграрного страйку українського селянства в 1902 р. В тій промові він поклав великий натиск на те, що метою українського руху є відбудування самостійної України себто державна зрада супроти Австрії. Це говорив провідник партії, які в ті часи на кожнім кроці голосила потребу боротьби за відбудування Польщі Громадянська етика цього пана таким чином—чисто готентотська.

Пан *Вацлав Залеський*, міністер Галичини, це тип польського чиновника-кар'єриста. За гр. Потоцького він служив у президії галицького намісництва і був опікуном галицьких москвофілів. І коли Потоцький рішився дати москвофілам поміч проти українського руху, то в цім також заслуга Залеського. Потім він перейшов до міністерства рильництва як шеф секції. Тут „заслужився", стараючися, щоб державна запомога на потреби хліборобства не була розділена рівномірно між польські і українські товариства. Але, хотячи стати міністром, старався він бути делікатним супроти українського парламентського клуба, щоб вважатись „за прихильного русинам". З тої самої причини хотів би, щоб йому забуть його москвофільські симпатії, бо знає, що се в двірських кругах не оплачується. Тепер він заняв дуже важне становище, бо через руки міністра для Галичини переходять усі галицькі справи. На цім становищі може пошкодити українській справі чи мало". А чого иншого, крім шкоди, не мож на сподіватися, від помішника гр. Потоцького. Та зрештою кождий польський міністер для української справи—однаковий.

Після того, як уже в Австрії є новий кабінет, парламент почне свої наради 4 або 5 января 1911 р. На деннім порядку стануть такі „державні конечности", як бюджет на 1911 рік, контінгент рекрута на 1911 р., банкове предложення і торговельно-політичний договор з Сербією.

М. Лозинський.

Ол. Скабичевський.

Посмертна згадка.

Сходять один по одному в могилу люде, що колись стояли вартовими на сторожі добра, правди і краси в житті і письменстві. Сходять часто на-пів забуті сучасним поколінням, що дуже далеко одійшло од тих настроїв, яких виразниками були ці люде, і згадує про них тільки під час ювилеїв та похорон. Таким напів забутим письменником для теперішнього покоління був і Скабичевський, що помер 29 декабря в Петербурзі;—колись голосний критик і публіцист, до слів якого прислухалося усе живе в Росії.

Скабичевський почав свою літературну діяльність в кінці 50-х років, але зениту свого впливу дійшов у 70-х і справді був одним з кращих літературних виразників того часу. Як критик він стояв на грунті літературної традиції Белінського та його славних наступників, яких діяльність і характеризував у цікавій й для теперішнього часу праці—„Сорокъ лѣтъ русской критики". Стоючи далеко від теоретиків чистого містецтва, Скабичевський не доходив і другої крайности й раз-у-раз обстоював принцип художнього реалізму в письменстві і з цього погляду оцінював літературні факти. Відповідно до настроїв 70-х років Скабичевський на перше місце літературних змагання ставив потреби народа і через те тодішня народницька література найбільшу притягала його увагу. В літературній сфері він займав визначне місце як теоретик літературного народництва і його характеристики письменників-народників належать до кращих його творів. Годиться згадати й такі його праці, як „Очерки исторіи русской цензуры" та „Исторія новѣйшей русской литературы",—особливо остання була довгий час єдиним оглядом російського письменства, доведеним до нашого часу.

Становище Скабичевського до українського питання раз-у-раз було невиразним, та він рідко й тільки по дорозі торкався його. Коли не згадувати коротеньких уваг про Марка Вовчка в оглядах народницької літератури, найбільше, що Скабичевський дав у цій сфері—це розділ про Шевченка в „Исторіи новѣйшей русской литературы". Але історик просто не зрозумів „гиганта южно-русской поэзіи", хоча й протестував проти перекладів Шевченка на російську мову, уважаючи його твори „общимъ достояніемъ всего русскаго народа". Шевченко у Скабичевського вийшов якимсь одірваним од грунту письменником і нагадує трафаретні фігури російських народників 70-х років. Тим самим нерозумінням українського руху, його мети і змагання треба мабуть пояснити й негарні вибрики Скабичевського проти „узкой хохломаніи" та „искуственнаго языка" всіх, опріч Шевченка, українських письменників. Ледві чи історик російського письменства був навіть знайомий з творами тих письменників, яких так гостро осудив. В усякім разі трудно виявити більше нерозуміння українського руху, як це зробив небіжчик своїми увагами. Але це, може, як-раз і найбільш характерно для того середнього російського інтелігента, для якого писав Скабичевський свою історію письменства.

Скабичевський не належав до тих людей з творчим розумом, як його товариш М. Михайловський, що лишають по собі нестертий слід в історії людської думки. Це був просто визначний літературний робітник, потрібний і користний своїм талантом для широких кругів громадянства. Сам він не протоптував нових стежок, але йдучи за більш оригинальними письменниками, все ж не мало сприяв популяризації дорогих людскості ідеалів. В цьому заслуга небіжчика перед громадянством, в цьому й вага в історії російської літератури.

С. Є.

Що було за рік.

Рік 1910 скінчився. Був він багатий на всякі видатні події.

Маючи на думці дати на сторінках „Ради" в перших числах 1911 року цілу низку докладних оглядів з окремих галузів громадянського життя, політики, літератури, мистецтва і т. ин., сьогодня, кінчаючи 1910 рік, подаємо коротенький перегляд того, що було за цей минулий рік.

Українське життя.

Для нас українців минулий рік був дуже сумний. Люта смерть виохопила з нашого суспільства таких людей, як: Б. Д. Грінченко, М. Л. Кропивницький, В. Доманицький, О. Юркевич та Мацієвич.

З наказу київської адміністрації закрито одну з найдіяльніших на Україні „*Просвіт*"—київську, а ще раніше одеську.

Почали виходити нові українські журнали: педагогичний—„Світло" і агрономичний „Рілля".

Мануйлівська сельська „Просвіта" збудувала власний гарний будинок.

На пам'ятник Т. Шевченкові у Київі зібрано більше семидесяти тисяч.

Розпочато справу про постановку пам'ятників у Харькові письменникові Квітці-Основ'яненкові та М. Кропивницькому.

При московському товаристві „славянської культури" відкрито „українську секцію".

Вийшло багато нових українських книжок, особливо поезій.

В театральному життю було велике свято—постановка театром д. Садовського у Київі опери „Енеїда" з музикою М. В. Лисенка.

Одсвяткували свої ювилеї наші видатні громадські діячі і професорі—М. Грушевський, М. Сумцов і д. Смаль-Стоцький (Буковина).

В життю Галичини була дуже сумна подія. Національна ворожнеча досягла нечуваних розмірів. Виникли кріваві події у львівському університеті, підчас яких ворожа рука вбила українського студента Адама Коцька. Над українцями знущались і про те ще сто душ їх оддано під суд. Польські кривди знайшли відгук в галицькому сеймі; тут була нечувана обструкція українських послів.

Був гарний врожай на всій Україні.

Державне і громадське російське життя.

Бюджет зведено без дефициту.

Одбулось по дві сесії Державної Думи і Дер. Ради. Головою Думи два рази вибірали А. І. Гучкова. Одмовився бути депутатом Ф. А. Головін. Міністра закордонних справ Ізвольського замінив п. Сазонов, міністра п. Шварца, п. Кассо.

Одбулись виставки в Одесі і Катеринославі.

Одкрився університет у Саратові і вищі жіночі курси в Томську та Новочеркаську.

Одбулось коло пятидесяти всяких з'їздів: XI пироговський, псіхіатрів, письменників, адвентистів, баптистів, ветеринарів і т. инш.

Було багато усяких ревизій: інтендантські, залізничі, морського відомства, київських манастирів, путейського відомства.

Були великі студентські розрухи. В одеському університеті стріляли; вбито студента Іглицького.

На газети і журнали наложено 221 штраф на 57.550 рублів.

Засуджено до смертної кари 352, повішано 128.

Від холери, що лютувала по всій державі, померло більше 100.000 душ.

Була чума в Одесі, в Баку, в Кургизьких степах, на Уралі, в Сібірі та на Д. Сході.

Політичних засланців рахувалось коло 11.000.

За кордоном.

Революція в Португалії. Оповіщення там республіки. Король Мануель втікає до Англії.

Революційні розрухи в Китаї. Оповіщення китайської конституції. Скасовано в Китаї рабство.

Революція в Перу, Нікарагуа і Мексиці.

Анексія Японією Кореї.

Смерть короля англійського Едуарда. Новий король Георг V. Боротьба англійських палат.

Чорногорія стає королівством.

Конституція Боснії та Герцеговини.

Політичні розрухи в Греції.

Повстання в Албанії.

Велика забастовка у Франції.

Бій на вулицях Берліна.

Пожежа міжнародньої виставки у Брюселі.

Славянський з'їзд в Софії.

Нова держава в Африці: „Південно-африканська спілка".

Смерть абисинського негуса Менелика.

Крізіс в Персії.

Вигадано препарат „606" професором Ерліхом.

Епопея з відкриттям північного полюсу (Пірі і Кук).

Великі нещастя.

Повідь у Франції; буря в Італії; повідь в Еспанії; катастрофа на рудниках в Англії; вибух Етни; землетрус в Семиреченській області.

Комети.

З'являлось кілька комет, між ними й Галлейова.

Літання.

Величезний поступ зроблено в справі літання. Вбилось скільканадцять авіаторів.

Померли.

Письменники: Л. М. Толстой, Еліза Ожешко, М. Конопницька, С. Н. Южаков, М. В. Крестовська, Ю. І. Безродна, В. Башин, В. Туношенський, Вол. Семенов, В. Шенрок, Ліхачев, Бухарін, А. Скабичевський, Марк Твен, Бьернстерне-Бьернсон, Мельхіор-де-Вогюе, Еміль Род.

Художники: М. А. Врубель, А. І. Куінджі, К. В. Лемох.

Артисти і композітори: В. Ф. Комисаржевська, Ф. П. Горев, М. П. Садовський, Є. І. Куза, М. А. Балакірев, Поліна Віардо, Едуард Колонн.

Професорі і громадські діячі: С. А. Муромцев, А. В. Романович-Славатинський, В. А. Фаусек, В. І. Сергієвич, С. С. Боткін, Д. А. Дріль, Роберт Кох, Скіапарелі, Лейден, Паоло Монтегацца, В. А. Караулов, Д. Д. Ахшарумов (останній петрашевець), депутат кн. Н. С. Волконський, А. Я. Пасовер, гр. Сольський, А. А. Кіреєв.

ПО РОСІЇ.

— **Терорист Муромцев.** Убитого в Лондоні терориста Муромцева, як повідомляє „Р. Сл.", добре знають у Варшаві. Пригадують, що на прикінці 1905 року Муромцев з'явився в Варшаві і одразу дав себе знати, кинувши бомбу в кавярні Брістоль і зробивши напад на банк Шерешевського. В місцевих соціялістичних організаціях він брався бути інструктором бойових гуртів, та ті не схотіли. Тоді Муромцев зібрав злодіїв та хуліганів і згуртував зграю, що звалась „Рабочій заговоръ". Члени цієї зграї зробили низку експропріяцій і, між иншим, в промисловому банку, коли вбито 7 чоловіка. Тоді як більшість членів „Рабочаго заговора" поарештовували, Муромцев зорганізував нову ватагу: „Чорный филинъ", яка зробила багато грабіжів.

— **Росія і римський папа.** Міністр внутрішніх справ обернувся до всіх католицьких епископів з циркулярним повідомленням—про те, що римська курія в своїх посланнях та декретах не додержувала законного порядку. Курія всі акти, що виходили од папи тільки друкувала „Acta Apostolicae Sedis", не передаючи їх міністрові внутрішніх справ для публікації в Росії. І от міністр внутрішніх справ повідомляє епископів, що накази папи, які не пройшли через російські урядові інстанції, не обовязкові для російських підданців.

— **Становище вищих шкіл.** „Рѣчь" пише, що в звязку з останніми подіями в одеському університеті будуть переміни в шкільній політиці. Войовому академизмові вже не спочувають. Уряд і вищі кола дуже прихильні до „чистого академизму" і дбають, щоб після Різдва наука університетська йшла спокійно. А як що знов будуть непорядки, то вжито буде рішучих заходів—навіть висилатимуть студентів без права приїздити до університетських городів. З другого боку мають попереміняти попечителів шкільних округ. Наприклад, на посаду попечителя західно-сібірської округи буде призначений ректор томського університету Базанов,—варшавським попечителем роблять професора Митрофанова. Попечитель одеської округи Щербаков йде в одставку, а на його місце настановляють професора Казанського. З викликаним до Петербургу ректором одеського університету Левашовим П. Столипін довго балакав. Столипін обстоював, що повинен бути в вищій школі тільки „чистий академизм". Кандидати на посаду товаришів міністра освіти, замісць Ульянова та Георгієвського, що йдуть в одставку, такі: барон Таубе і харківський попечитель Соколовський.

— **Адвокат Пятс.** Колишнього редактора естської газети „Театая", адвоката Пятса, потягнутого до відповідальности за передрук в 1905 році відомої відозви ради робочих депутатів, ревельський окружний суд виправдав.

— **Іліодор у театрі.** З Царицина „Гол. М." телеграфують, що цими днями в театрі „Конкордія", коли виставляли драму „За монастырской стѣной", несподівано з'явився в антракті відомий іеромонах Іліодор з братом студентом і де-якими прибічниками. Він хотів йти за лаштунки, та пристав не пустив. Пройшовшись по фоє, Іліодор полякав публіку. Боялись, що він зірве виставу. Поліція заспокоювала публіку і казала, що нічого не буде. Приставові Іліодор казав, що прийшов „подивиться, як веселяться православні люде".

ПО УКРАЇНІ.

У КИЇВІ.

— **В українському клубі.** Сьогодні—*зустріч Нового року*. Вечеря по підписці з платою 2 карб. з персони. Записатися на вечерю треба сьогодня до 10 год. ранку.

1 января—*маскарад*. Плата 1 карб., а для постійних гостей і членів 65 к.

Сервітути правобережної України.

Уряд недавно подав на розгляд Державної Думи законопроекти про скасування сервітутів. Сервітут — це єсть право одного власника користуватися де-якими вигодами в маєтках другого власника. Виникло це право через те, що не кожен маєток має усі потрібні для його істнування вигоди: один маєток має багато ліса, а не має води, а другий має водопої, а не має опалу і т. п. Звичайно, що такі випадки трапляються дуже рідко і в московських губерніях сервітутових прав майже нема, але в Західній Росії, а особливо на правобережній Україні сервітутів дуже багато. Злучившись з Литвою та Україною Польща збагатилася величезним обширом малозалюднених земель. Польський уряд почав роздавати ті землі своїм панам та чиновникам, а вони стали закликати людей на слободи, обіцяючи новоселам усякі вигоди за невелику працю на пана. По мірі того, як край залюднювався, а сила і влада панів зміцнялися, пани почали що-раз скорочувати права селян і побільшувати їх повинности, аж поки не повернули селян на кріпаків. На початку XIX віку селяне стали вже панським бидлом без всяких політичних, громадянських і навіть людських прав. Революції і повстання поляків показали російському урядові, що єдиною міцною підвалиною його влади на правобережній Україні були українські селяне, а не дідичі-поляки, і що треба усіма способами привернути до себе селян. Для того в 1847 році, коли по всій Росії панувала безоглядна панщина, для правобережної України видані були „Инвентарныя правила", якими визначалися як розмір панщини, так і розмір селянських наділів. Між иншим, інвентарні правила вимагали, щоб „незалежно від одного поля й садиби дідичі повинні відрізати селянам як пасовиська для літнього утримання худоби, так по змозі й ліс для будівлі, опалу і инших господарських потреб селян".

Запроважати інвентарні права доручено було поліції, а „поліція, полигавшись з панами, найшла собі невичерпане джерело хабарів",—каже д. Шульгин в книзі „Двадцатилѣтіе Юго-Западнаго Края". Не диво, що до інвентарів не були записані усі вигоди, якими користувались селяне. Пани показували, що по старих інвентарях і звичаях селяне користувались тільки полем і садибою, а усі инші вигоди мали разом з дідичом: де дідич випасав і напував худобу, там і селяне, де дідич рубав ліс, там і селяне і т. ин. Пани ж не визначали селянам окремих пасовиськ, сінокосів водопоїв, лісів, для того, що боялися, щоб під час скасування панщини не прийшлося оддавати селянам на вічність усі визначені вигоди, бо так сталося у сусідній Галичині, де німецькі чиновники наділили українських селян усім тим, що було затянуто до інвентарів. І справді „мѣстное положеніе" для правобережної України, касуючи панщину, вимагало, щоб уся земля, що була затянута до інвентарів 1847 року, нарізана була на власність селянам. Разом з тим „усі землі призначені *на користь селянам повинні на завше лишитися в їх орудуванню*". *Таким способом самі дідичі обтяжили свої маєтки сервітутами і дали селянам право користуватись всякими вигодами на всіх двірських грунтах замісць того, щоб частину цих грунтів нарізати селянам на вічність.* Коли прийшлося складати „выкупные акты", то чимало мирових посередників, зовсім незнайомих з краєвим життям, не позаносували до „выкупныхъ актовъ" селянських сервітутів і пани почали забороняти селянам користуватися всякими вигодами. Почалися непорозуміння між дідичами і селянами. Щоб полагодити ці непорозуміння видано було закон 4 квітня 1865 року: „Въ виду безпрерывно возникающихъ между помѣщиками и крестьянами Юго-Западнаго края споровъ о правѣ пастьбы скота на толокахъ въ черезполосныхъ ихъ поляхъ, и жалобъ о потравахъ, постановлено, что въ тѣхъ неразмежованныхъ имѣніяхъ губерній Кіевской, Подольской и Волынской, гдѣ до изданія положенія 19 февраля 1861 года существовало общее помѣщика и крестьянъ пользованіе толокою въ одномъ и томъ же полѣ, сохраняется какъ за помѣщикомъ такъ и за крестьянами право безразличнаго пастьбища во время нахожденія полей въ пару (толокѣ) и по снятіи съ нихъ хлѣбовъ впредь до окончательнаго отдѣленія крестьянскихъ земель отъ помѣщичьихъ". Згаданими законами непохитно забезпечені всякі сервітутові права селян Правобережної України.

Щоб пояснити значіння цих прав для селян, наведемо тут рахунок всяких сервітутів. У „Вѣстникѣ Финансовъ" за 1900 рік, № 39, д. Рихтер, переглянувши трохи не всі краєв „выкупные акты", найшов у них ось які числа найголовніших сервітутів. Толокою і стернями користуються 162.000 дворів; спільними з дідичом вигонами—137.000 дворів; сіножатями і випасами по двірських лісах 28.000 дв., правом ловити рибу 35.000 дв.; правом опалу з двірських лісів 16.000 дв.; добуванням глини, вапна, каміння, збіранням ягід, грибів і иншими всякими правами на землях дідичів користуються теж 16000 двор. Усіх дворів по переглянутих актах числилось до 500.000; із них 280.000, себ-то 58 проц. мали сякі або такі права на землях дідичів.

На якому ж просторі панських грунтів і в якому розмірі мають селяне сервітутові права? На Правобережній Україні 16 літ тому лічилося 7643 приватних маєтки і в них було 6,711,000 десятин землі, з числа цих маєтків 5457, себ-то 70 проц., були нерозмежовані, а значить в них, згідно законові 1865 року, селяне мали право випасати худобу на панських толоках і стернях. Коли навіть припустити, що за останні роки 20 проц. нерозмежованих маєтків було продано селянам добровільно, розмежовано, або яким иншим способом було скасовано в них сервітути, то все таки на половині нерозмежованих поки маєтків, себ-то на просторі близько 3 мілійонів десятин двірської землі, селяне мають і тепер випасові сервітути, найпотрібніші селянам. Від ранньої весни до серпня селянська череда пасеться на спільних парах; протягом серпня і вересня на озимій стерні, а далі до сніга на ярій.

Таким способом протягом 7 місяців селяне мають де дітися з чередою. Але може селянам не потрібні ці випаси на такому великому просторі, або може дідичам вони також потрібні як і селянам? Для одповіді на це питання треба познайомитись з положенням скотарства на Правобережній Україні. На жаль ми не маємо відповідних чисел по всіх губерніях краю і мусимо обмежитися числами одної київської губ., як репрезентативними для всього краю, бо й справді Київщина під усіма поглядами займає середнє становище між Волинню і Поділлям. У 1900 році селяне Київщини мали 2.118.844 штуки худоби, а між нею було поверх 900,000 штук великої і до 1,200,000 дрібної худоби; тоді ж таки дідичі мали 164.042 штуки худоби, серед якої великої худоби було 64.000, а дрібної близько 100,000 штук.

Трохи не 90 проц. усеї худоби краю належало селянам, 7 проц. належало дідичам, а 3 проц. иншій людности. Поділивши число десятин земельної посілости дідичів і селян на число худоби кожної верстви людности, побачим, що у панів 1 штука худоби припадає на 12 десятин, а у селян на $^4/_5$ десятини; одна ж штука робочої худоби приходиться у дідичів на 16, а у селян на $1^1/_2$ десятини. Наведені числа свідчать, що дідичам для випасу своєї худоби зовсім не потрібні толоки і стерні, бо вони не можуть спожити своєю худобою навіть власних сінокосів, гаїв і лугів; селяне ж ледве-ледве можуть прогодувати свою худобу, користуючись двірськими толоками і стернями. Для чого ж дідичі усіма способами змагаються знищити випасові сервітути, які зовсім їм непотрібні для випасу власної худоби? Ми бачили, що у нас 30 проц. маєтків розмежовано і сервітути в них скасовано. Хоч по офіціяльних відомостях в цих маєтках селяне мають наполовину менше худоби, ніж в маєтках сервітутових, все ж таки у розмежованих маєтках селяне платять дідичам від 5 до 10 карб. за штуку великої худоби за випас на двірських толоках і стернях. Значить селяне одної Київщини платили-б дідичам до 5.000.000 карбованців річно, а дідичі усіх трьох губерній клали б що-року в кишеню до 15 мілійонів карб. за самі тільки випаси, поминаючи вже усі инші сервітути. Певна річ, що селяне не витримали б такого великого оподаткування і воно знищило б селянське скотарство. Між тим ми бачили, що майже одно селянське скотарство забезпечує споживні і робочі потреби краю, бо пани звернули всю увагу на продукцію зернового хліба і промислових рослин і, дивлячись на утримання худоби як на неминуче зло, обмежили своє скотарство майже конечними потребами двору: виїздними та заводськими кіньми, дійними коровами і т. п. Без селянського скотарства людність краю зосталась би на якийсь час без м'яса, сала, набіла, шерсті, шкур і т. п., або ціна на ці необхідні речі страшно піднеслася б. Ось яке величезне значіння для загального добробуту краю мають селянські сервітути!

Змагаючись скасувати сервітути дідичі звичайно ховаються з своїми таємними надіями на нове джерело дохода в 15 мілійонів карбованців, про свої вигоди вони говорять нишком, а перед урядом і громадянством дідичі виступають з иншими гаслами. Вони доводять, що жадних сервітутів у нас не було і що видумали їх „босоногі" патріоти 60-х років; що сервітути не забезпечені жадними за-

2 января—*Дитячий маскарад.* Плата за вхід для дітей і гостей 35 коп. Рекомендації звичайні.

7 января—Чергова *танцювальна вечірка.*

8 января—Недільний *концерт.*

Про святкування 50-ти літних роковин з дня смерти Т. Г. Шевченка. Правління київського товариства діячів періодичної преси і літератури розглянуло пораду С. Русової, щоб товариство взяло участь в святкуванні 50-ти літніх роковин з дня смерти Т. Г. Шевченка. Правління постановило взять участь в цьому святкуванні так: 1) послать своїх делегатів на юбілейне свято, упоряджене спільно київськими товариствами; 2) урядити в товаристві вечір, присвячений пам'яти Т. Г. Шевченка. На цьому вечері має бути прочитано доклади про Т. Г. Шевченка. Правління намітило докладчиками В. Чаговця і С. Єфремова. Ця постанова правління буде розглянута на найблизчих загальних зборах товариства. Збори ці одбудуться в половині января 1911 р.

Школа домоводства. Головне управління в справах місцевого господарства дозволило земській управі видати 1.000 карб. Лук'янівському дамському попечительству про бідних на содержування школи домоводства.

Здоров'я артиста Леонтьєва. Артистові театра „Соловцовъ" П. І. Леонтьєву трохи покращало. Він уже виходить гулять. В перших числах января Леонтьєв виїздить за кордон—в Меран.

Штраф. Сахарозаводчика М. І. Зайцева оштрафовано на 25 карб. з заміною 5 днями арешту за втручання у роспоряження городового і за образу його. Коли Зайцев проїздив улицею, городовий наказав його кучерові їхати другим боком; в одповідь Зайцев показав йому кулак.

Новий журнал. В Київі вийшов з друку перший номер журнала „Гудокъ", який присвячено обороні інтересів праці. В журналі уміщено статті: про торгових служащих, ремісничий з'їзд, про діяльність робітничих клубів, фельєтон і хроніка з робітничого життя. Ціна номера 3 копійки.

Уличні женщини. Вночі проти 29 декабря в районі старокиївського участка поліція зробила облаву на уличних женщин. Арештовано 25 душ. У 18 не було документів і їх одіслано в Кирилівську лікарню на огляд. Виявилось, що у 15 з них пранці. Хворих зоставили в лікарні гоїти, а тих трьох тягнуть до суду.

Тиф. Начальник бердичівської тюрми повідомляє київське губ. тюремне управління, що в тюрмі арештанти хворіють на сипний і шлунковий тиф. Пошесть, на думку начальника, заніс етап пересильних. Через це тюремний інспектор роспорядився не приймати етапів в бердичевській тюрмі.

Хвороба на коніх. Каменський участковий ветеринар повідомив київську губ. земську управу, що в олександрівській економії, черкаського повіту, хворіють і дохнуть коні. Одразу здохло 20 коней. На це київська губ. земська управа постановила вислати на місце комісію з ветеринарного інструктора київської губ. управи, управління окружної ветеринарної лабораторії, двох участкових ветеринарів і инших. Комісія виїде з Київа 1 января.

З Київщини. Тиф у бердичівській тюрмі. Начальник бердичівської тюрми повідомляє київського губернського тюремного інспектора, що в тюрмі в'язні починають слабувати на сипний та черевний тиф. На думку начальника тюрми, пошесть занесена сюди етапом пересильних, що недавно прибув. Тюремний інспектор роспорядився нових етапів в бердичівську тюрму не приймати.

Новий банк в Бердичеві. В январі місяці мають одкрити в Бердичеві одділ „Коммерческаго банка въ Бѣлостокѣ". За директора бердичівського банку буде д-р М. Р. Червоненкіс.

З Волині. Вбивство. В м. Славуті, з'яславського повіту, вночі проти 28 ноября біля дверей кватирі міщанки Левицької вбито місцевого парубка Івана Бахтійчука 23 років. Виявилось, що вбивство вчинили місцеві селяне Іван Прокопчук та Микола Ричков за те, що молоді парубки, які збиралися на вечорниці в хаті Левицької, не пускали туди вбивців, як відомих розбіяків. Прокопчук в злочинстві признався. Злочинців віддали до рук судового слідчого.

Крівава драма. В с. Дідковичах, овручського повіту, скілька днів тому М. Дідковський при допомозі батька задавив свою жінку. Щоб одкинути від себе підозріння і надати справі характер самогубства, син і батько повісили труп. Мати загубленої померла од розриву серця. Злочинці арештовані і посажені в овручську тюрму.

З Полтавщини. Зловживання лікаря. В Полтаві в суді розбірали справу зубного лікаря, якого обвинувачували в тому, що він нарошне псував здорові зуби у пацієнтки, щоб мати більше заробітку. На суді були експерти, котрі посвідчили, що зуби дійсно попсовано нарошне. Суд приговорив лікаря до арешту на півтора місяці.

Сельсько-господарські курси. З 3-го февраля при баришпольській сельсько-господарській школі одкривають курси сельського господарства для дорослих. За браком великого помешкання, число курсистів обмежено: приймуть тільки 36—40 душ. Кожному курсистові буде видано од переяславського земства по 15 карб. Курси мають починатися після 2 годин дня.

Самогубство. Перед святами на станції „Полтава" застрелився почтово-телеграфний чиновник Кузовка. Яка причина, невідомо.

Тиф. Заслаб на сипний тиф другий помішник начальника арештанських рот в Полтаві Гриценко і повітовий лікарь Товстолужський.

За кордоном.

Нова відозва папи.

Оповіщено відозву папи до архиєпископів і єпископів східної церкви. В ній висловлюється надія, що настане незабаром той час, коли східня (православна) церква з'єднається з римською. Пригадується разом з цим лист Льва XIII, виданий ним з приводу свого ювилею в 1894 році, де покійний папа висловлює те ж бажання. Далі відозва папи Пія каже про небезпеку з боку протестантів і раціоналистів, „проти яких повинні з'єднатись всі християнські церкви". Нарешті папа заявляє, що римська церква піде на великі уступки, аби тільки з'єднатись з східною.

Забастовки робітників.

Одночасно з забастовкою в бельгійських копальнях, де бастує коло 23 тисяч копачів вугілля, почався забастовочний рух в Західній Германії, де в минулу неділю одбулось більше 80 зібрань всяких організацій. Робітники вимагають збільшення зарібків. Більшість, одначе, вважає момент для загальної забастовки тепер не зовсім підходящим.

Останні вісти.

(З газет та по телеграфу).

Смерть О. М. Скабичевського.

ПЕТЕРБУРГ. Позавчора од невідомої хвороби помер на 72 році життя відомий критик Олександр Михайлович Скабичевський. Він заснув і не прокинувся. Ховатимуть сьогодні на Волковому кладовищі..

Арешт.

МОСКВА. Охранний одділ арештував 6 душ. Думають, що це було зібрання с.-д.

Самогубства.

МОСКВА. Позавчора покінчило самогубством 7 душ.

Перед Різдвом повісилась милосердна сестра Шумова, 70 років.

ПЕТЕРБУРГ. Повісився студент военно-медичної академії Євтушенко, через те, що йому нещасливо зроблено операцію очей. В листі він не винуватить професора, бо той попередив його, що операція може скінчитись нещасливо.

Грабіжі.

ВАРШАВА. Біля Олькуша п'ять озброєних напали на почту, покалічили почтальона, забрали гроші і втекли.

В Пабіаницях докторові Чарножилу прислано листа за підписом анархистів, щоб він дав 1500 карб., бо инакше його вб'ють. Чарножил повідомив поліцію і вона арештувала парубка, що прийшов за грішми.

Штрафи на газети.

ПЕТЕРБУРГ. Чорносотенну газету „Гроза" градоначальник оштрафував на 500 карб.

ВАРШАВА. Щотижневу газету „Варш. Жизнь" оштрафовано на 100 карб.

КАТЕРИНОСЛАВ. За статтю про смерть студента Ігаїцького редактора „Южной Зари" оштрафовано на 300 карб.

Новий землетрус у Верному.

ПЕТЕРБУРГ. У Верному знов був землетрус, такий великий, як і вперше. Шкоди дуже багато.

Одеські справи.

ПЕТЕРБУРГ. „Нов. Время" повстає проти того, щоб полковника Мартинова наставлено було одеським градоначальником. Газета каже, що Мартинов недавно був на похороні дашнакцутюна Долуханова у всій парадній формі.

Всякі звістки.

ПЕТЕРБУРГ. Конфісковано брошюру: „Доклады конференціи професіональныхъ союзовъ".

Синод доручив могилівському епископові Стефанові обревизувать діяльність рязанського епископа Никодима.

В Севастополі чиновник з Петербурга ревизує місцеву поліцію.

Випущено з двинської кріпости адвоката Гілерсона.

В Архангельську сищик застрелив ні з цього, ні з того чоловіка.

МОСКВА. Через незлічиму хворобу Антонія петербурзького єпархією правитиме московський митрополіт Володимир.

Повірений Глаголев заявив управі, що двоє невідомих жертвують 100,000 на лікарню для венеричних хворих.

Помер професор консерваторії Ярошевський.

ПЕТЕРБУРГ. В тифліському окружному суді розбірається тепер справа подружжя Мартирузових, яких обвинувачено, що вони цього літа вбили лікаря Агамалова.

В Тифлісі вчора трусилася земля.

Самарська дума клопочеться про одкриття політехнікума. Всі видатки по збудуванню політехнікума постановлено покрити городськими грішми.

За кордоном.

Заколот в Китаї.

МОСКВА. Московським газетам телеграфують, що в Тянь-Цзіні студенти підняли заколот, через те, що не скликано негайно парламента. Військо оступило університет. Сила жертв.

Події в Барселоні.

ПАРИЖ. З Мадрида телеграфують, що останніми днями на улицях Барселони йдуть цілі баталії між поліцією і забастовщиками. Багато робітників поранено.

Арешт анархистів.

ПЕТЕРБУРГ. З Мюнхена повідомляють, що там арештовано 24 анархистів.

Жертви моди.

БЕРЛИН. Останніми днями в Берлині велика слизота на улицях. Біля 80 женщин, падаючи, поламали собі руки або ноги. Виявилось, що всі вони були в модних, поперев'язуваних нижче колін спідницях, які дуже заважають ходити.

Література, наука, умілість і техніка.

Драма, присвячена Мазепі.

Переглядаючи манастирські архиви о.о. Василиян в Крехові (Галичина) д-р В. Щурат знайшов товстий рукопис, заповнений викладами професора київо-могилянської академії, Феофана Прокоповича, відомого сподвижника реформаторської діяльности Петра Великого. Між всякими викладами з філософії та фізики, реторики та поетики знайшлася в тому зшиткові й драма Прокоповича „Владиміръ". В драмі цій оповідається про боротьбу Володимира святого з темним поганством аналогічно до боротьби Петра Великого з темнотою Росії. Д-р В. Щурат в „Неділі" (ч. 1) так характеризує цей твір: драма „Владиміръ" перша в нашій старій літературі драма на тему з рідної історії, перша драма з виразом стремлінь свого часу, поданим в історичній формі, перша драма з психологичними мотивами, з комізмом, який випливає не з фактів, але з характерів, в рамах самої акції, а не по-заними, як то було звичайно тоді, коли для розвеселення публіки перетикано акти поважної драми релігійного змісту веселими спенізованими анекдотами (інтермедіями). Та це знане вже віддавна, бо й Прокоповичів „Владиміръ", віддавна знаний з кількох рукописних копій, знайдених в Росії, де й не раз був опублікований і обговорений. Нововідкритий мною крехівський текст драми міг би бути хіба тим інтересний, що знайшовся на галицькій території, бо оригінальним текстом, автографом він не є з певністю. То копія писана очевидячки під діктовання. Явних доказів на це повно в пропусках поодиноких слів і речень—в пропусках з поспіху. Ще явніший доказ належить завдячувати віршованій формі драми. Чуючи ряд діктованих слів, писар не все кінчив віршову стрічку як слід; кінчив її словом, котрим починалася вже нова, дальша стрічка. Та зараз же й орієнтувався і зайве слово в написаній стрічці перечеркав, а починав ним нову стрічку. Таких перечеркнень в крехівськім тексті є доволі.

А все таки і крехівський текст „Владиміра" визначається корисно між знаними иншими. Поминувши те, що в нім менше москалізмів, ніж в инших, поминувши й те, що в нім після заголовку, виписаного на самім кінці, подається ще й синопсіс, т. є короткий зміст усіх сцен кожного акту, щось в роді нинішньої програми, почерк тексту промовляє за тим, що він буде найстаршим. Не тільки почерк, але й текст заголовку.

> Владиміръ, всѣхъ славенноросийскихъ странъ князь и повелитель, отъ невѣрія тми во великій свѣтъ євангелскій Духомъ сьвятымъ приведенъ, въ лѣто отъ Рождества Христова Ц ІІ Н, нынѣже въ преславной академіи Могило-Мазеповіянской кѣевской привѣтствующей Ясневеможного єго Царс. Пресв. Вел. Войска запорож. обоихъ странъ Днепра Гетмана и славнаго чину С. Андрея Апла Кавалієра Іоанна Мазепи превеликаго своего Ктитора, на позоръ Россійскому роду отъ благородних-россійских синовъ добрѣ зде воспитуемихъ дѣйствіемъ, еже отъ поетовъ нарицается трагедо-комедія, лѣта Гдня аѯе Іюл. показанній.

У знайдених в Росії текстах є на початку „прологъ къ слышателямъ", котрого нема в крехівськім тексті. В нім кажеться між иншим, що пам'ять батька (Володимира) питома є всім синам: „что паче всѣхъ изящнѣе на тебѣ является, ясневельможній пане, ктиторе и добродію нашъ, емуже и строеніе сего отечества Владимерового по царю отъ Бога врученно есть, и Владимировими идяй равнымы ему побѣдамы, равною о Россіи икономією, лице его яко отеческое сынъ на тебѣ показуетъ. Убо сего изображеніе пріими отъ насъ, яко того-ж великій наслѣдникъ, вмѣсто привѣтствія: зри себе самаго въ Владимерѣ, зри въ позорѣ семъ, яки въ зерцалѣ, твою храбрость, твою славу" і т. д. Хто ж це той „ясновельможний пан", що в драмі, в особі Володимира, має бачити свій власний портрет? Хто цей Володимирів наслідник, а царський намістник, ктитор і добродій академії, котрому вона приносить драму замісць привіту? В кінцевім хорі драми його ктиторські добродійства і заслуги вичисляються ще виразнішими натяками, навіть по імени вже його називається Іоанном. Все з тим, що знається з історії, говорить, що тут мова про українського гетьмана Івана Мазепу.

Історики літератури в Росії, добачаючи очевидний звязок драми Прокоповича з особою Мазепи, якось нерадо схиляються думкою до того, щоб вона могла бути драмою написаною і відограною в честь Мазепи, чимось в роді спеціяльного оригінального панегірика для нього. Радше волять звязувати її ліпше з особою Петра Великого. В згаданім кінцевім хорі драми згадується й Петра Великого, бо не можна було Прокоповичеві, говорячи про царського намісника, не згадати й царя. А цього й досить для російських істориків літератури, щоб могли в драмі бачити панегірик для Петра Великого. З ворожого для Мазепи настрою, сотвореного після полтавської катастрофи 1709 р. церковними викликаннями „зрадника", в Росії і досі не сила навіть ученим отрястися.

Новознайдений список ясно показує, що Прокоповичева драма, котру в Росії нині вважають панегіриком для царя Петра Великого, драма високої літературної стійности, що була зразком для пізніших національних російських драм, а навіть заповідю могучої сатири М. Гоголя, була передовсім призначена на звеличання українського гетьмана, Мазепи. В заголовку крехівського тексту читаємо виразно його імя, читаємо виразну посвяту Мазепі.

В серпні 1704 р. Росія з'єдналася з Польщею проти Шведів. В початку червня 1705 р. Петро Великий велів Мазепі йти з військом на поміч польському королеві Августові II. Пролог драми Прокоповича промовляє за тим, що в липні Мазепа був у Київі, був на представленню посвяченої йому драми, котру грали ученики академії. Грали драму 3 іюля ст. ст., т. є. в само навечерє св. Андрея Критського, котрого орденом Мазепа був визначений і до котрого молитву перед военною баталією вкладає в уста Мазепі кінцевий хор драми:

> „Твоимъ быти воиномъ велитъ ми, Андрею, Царъ Петръ; за помощію ратую твоею".

Коли зважити, що після офіціяльних церковних анафем Мазепи память його імени в Росії затирано як найстараніше, то знайдеться відповідь на питання, чому ні одна з російських копій Прокоповичевої драми не зберегла посвяти Мазепі в заголовку. Раньші копії з такою посвятою, видко, нищено; в пізніших посвяту пропускано. Крехівський текст, що зберіг ту посвяту в своїм заголовку, без сумніву можна зачислити до раньших, а перед 1709 р. Найімовірніше був він текстом, списаним для вивчення ролі, актьорським. Не знищено його, ані не затерто імени Мазепи, бо дістався вчасно в Галичину.

Театр і музика.

Театр „Соловцовъ".

„Смѣшная исторія" В. Трахтенберга. Не „історія" в цій пьєсі росказана смішна, а смішна сама пьєса. Смішно слухати, як 4 акта на сцені усе „спрягають": „я люблю", „ты любишь"... Смішно дивитись на всі ці безконешні амурні інтриги і лакейські, і „демоничні", якими В. Трахтенберг щось таке хоче „доказать". Смішно бачити потуги автора „оправдать" факт написання своєї смішної пьєси „псіхологією" „благородних" і „неблагородних" героїв її. Слухаєш, слухаєш—і нічого не розбереш у цьому вінігреті. Інженер-технолог Шермаков „любить" свою жінку Серафіму і ще „любить" няньку Нюту. І доктор Сурський „любить" Сераф. і діректор завода любить її, а вона їх не любить. Машинист з кінематографа „любить" Нюту. Якийсь Горбенко, пьяний, „мрачный" „Отелло" любить свою жінку Клавдію і хоче її зарізати, бо вона всіх мужчин „любить". Хоче зарізати жінку, але чогось сам кінчає самогубством. І таке робиться на сцені аж 4 акти і одна картина.

І коли пьєсу все таки можна дивитись, то це заслуга артистів. Вони оживляють її. Арт. Неделін, напр., з трафаретного старого селадона діректора робить на диво живу, комічну фігуру. Те саме робить п. Кузнецов з приписаної „для увеселенія" рольки служителя кінематографа. В цього артиста в кожній ролі новий фонтан юмору, тонкого юмору без краплі утріровки. Арт. Павленков навіть бутафорського „Отелло" вводить в рамки художности. Менше вдається це саме п. Рудницькому з ролью кисло-солодкого інженера, що „любить" і жінку, і няньку. Так і зостається кисла водичка. „Благородну" ж жінку його Сераф. п. Дарьял грає справді благородно, інтересно. В инших артистів не так „благополучно". Роль няньки п. Клементьєва веде фальшиво од початку й до кінця. Не нянька в неї виходить, а „кисейная" баришня. Роль женщини Клавдії, що „любить усіх мужчин"—чогось опинилась в руках характер

конами, бо по закону 1865 року це право обопільне і коли пани не хотять користуватись селянськими випасами, то селяне теж не мають права випасати на панських грунтах. Опріч того пани запевняють, що подекуди самі селяне одмовляються від сервітутів, бо сервітути стали для селян непотрібним тягарем. Нарешті пани доводять, що сервітути треба скасувати для загально-державної користи, бо сервітути забороняють панам і селянам запроваджувати краще, поступове, многопільне господарство замісць старосвітського трьохпілля.

Ми бачили вже, що сервітути запроважені у нас не ким иншим, як самими необачними панами; бачили теж, що сервітути забезпечені законами, викупними актами і безперечним, безупинним користуванням ними на протязі 5 земських давностів. Що ж до того, що селяне по-де-куди вважають сервітути для себе тягарем, то до такого переконання справді доводили їх де-котрі „власть имущіе" пани. Такі пани завше тримають свої толоки і стерні під чорним паром і своєю худобою, а часом навіть худобою нагнаною з инших безсервітутових маетків, випасають усі селянські випаси аж поки селяне не згодяться відмовитися від сервітутів. Не щирі теж обіцянки панів про закладання взірцевих господарств та розвій загального добробута після скасування сервітутів. Пани мають уже здавна поверх 2.000 безсервітутових маетків; отже тільки 15—20 проц. таких маетків запровадили многопільне, взірцеве господарство, а на всіх инших маетках панує таке саме старосвіцьке трьохпілля з толоками і стернями, з тою тільки відміною, що за випас селяне платять панам гроші. Цікаво також, що на де-котрих сервітутових маетках пани запровадили взірцеві, многопільні господарства, а значить селянські сервітути не перешкожають господарському поступові там, де є гроші і умілість.

Ми писали, що краєва адміністрація і петербурзький уряд протягом 50 літ стояли на боці селян і не згожувалися во всіма заходами панів про скасування сервітутів. 1873 року краєвий генерал-губернатор писав, що коли дідичі бажають скасувати сервітути, то мусять заплатити за них чи грішми, чи землею; 1875 р. комітет міністрів висловився, що „знесення сервітутів можливо на основі повної справедливости і цілковитого відшкодування селян; 1879 року генерал губернатор знов нагадував, що знесення сервітутів не є справа конче потрібна для поліпшення господарства, а між тим пани мусили б дати селенам *значний* викуп. 1885 р. ген.-губ. Дрентельн „мусів звернути увагу на непевне становище рільництва в краю на незгоди і заколот між дідичами і селянами: не раз суворими способами приходилось гамувати явну самоволю і розрух селян". Але всі проекти скасування сервітутів лишалися на папері, бо в Петербурзі „управдненіе сервитутных отношеній признано было несвоевременной и опасной мѣрой для всего населенія края".

Ми цілком згожуємося з цею думкою комітета міністрів. Певна річ, що багато сервітутових прав селян колись мусить бути скасовано так же само, як поволі і ступньово скасовані були де-які шкодливі для хліборобства сервітути по инших царствах Европи. Але пора на скасовання сервітутів настане тоді, коли дідичі не тільки на словах, а й на ділі покажуть, що вони справді зможуть реформувати свої господарства так, щоб виробами своїми забезпечити потреби краю і вивіз за кордон не одного дешевого зерна, а всяких рільничо-господарських фабрикатів: цукру, пива, горілки, муки, м'яса, сала, шерсті і т. п. Така справді інтенсівна організація всіх галузів господарства, а не одного тілько рільництва дасть селянам величезні заробітки і навчить селян інтенсівній організації своїх господарств: плодозміну, ясельному, а не чередному утриманню кращої худоби, закладанню громадських фабрик і заводів, всьому тому, до чого дійшли селяне Західньої Европи. Тоді значне побільшення доходів дасть панам змогу по-де-куди викупити у селян сервітути, а по-де-куди самі селяне охоче згодяться відступитися від своїх прав і полагодити сервітутову справу добровільними умовами з панами, як це сталося в инших краях.

Законопроект, переданний до Думи вимагає примусового скасування сервітутів і то за нікчемний викуп. Законопроектом визначається на вічність селянам $^1/_{18}$ і навіть $^1/_{36}$ частина всіх ґрунтів, на яких росповсюжено було випасові сервітути, себ-то, у маеткові, де було обтяжено випасовим сервітутом, напр., 500 десятин, селянам буде нарізано на вічність 28 або 14 десятин. Друга вада законопроекту та, що сервітути зовсім без викупа відбираються у тих селянських громад, які протягом останніх 10 років не користувались сервітутами. З таким законом теж не можна згодитися, бо часом пани незаконними вчинками допроважували до цього селян. Яка ж доля чекає законопроект у Державній Думі? Уряд не буде дуже обстоювати проект, бо і внесено його до Думи під натиском панів-депутатів Західньої Росії. Октябристи і кадети, мабуть, змагатимуться зробити в ньому де-які поправки на користь селянам. Польське коло, націоналисти і крайні праві безумовно стоятимуть за скасування сервітутів навіть без жадного викупа; усі селяне депутати і православні священики Західньої Росії висловлятимуться проти законопроекта разом з крайніми лівими.

Отже доля законопроекта у Державній Думі непевна і селянським громадам треба бути на сторожі і зажити усіх законних способів, щоб підтримати оборонців сервітутів у Державній Думі.

20 студня 1910 р. **Ф. Немодовський.**

Берлинські фабриканти
Торговий дім
„ПОЛЯКИНЪ и С-вья“.

Київський оддiл: Хрещатик 52. Телефон № 27-75.

Грамофони, патефони та пластинки до них. Хатні кінематографи, чарівні ліхтарі та фотографичні аппарати.

З виплатом од 50 коп. що-тижня.

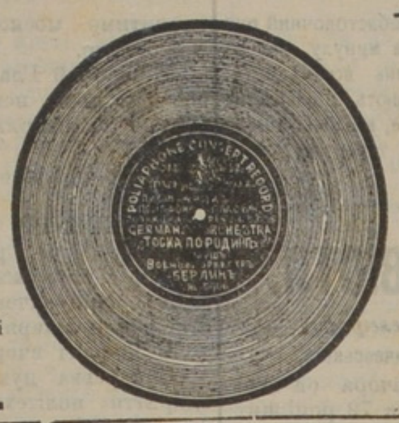

Прейскурант і умови:

Назва грамофонів.	Ціна.	Внесок при купівлі	Що-тижня внесок.	Назва грамофонів.	Ціна.	Внесок при купівлі	Що-тижневий внесок.
	Руб.	Руб.			Руб.	Руб.	
Хатні	6	6	Не практ.	Чайковський	60	20	По 1 руб.
Кабінетні малі	12	7	По 50 коп.	Глинка	75	25	„ 2 „
„ великі	15	8	„ 50 „	Моцарт	82-50	27-50	„ 2-50 к.
Монарх	18	9	„ 50 „	Эхо	100	30	„ 3 руб.
Салонні малі	23	10	„ 75 „	Галеві	125	35	„ 4 „
„ великі	28	12	„ 75 „	Ліст	150	40	„ 5 „
Верді	35	15	„ 75 „	10 пластинок Поліфон	12	5	„ — 50 к.
Бізе	40	18	„ 1 руб.				

При купівлі менше од 10 пластинок виплату не буває.

рок-2239-19

ної артистки п. Карпової,—і вийшло порожнє місця в спектаклі.

Litera.

— **Рудольф Булеріан** (†). 25 декабря у Москві помер діріжор Рудольф Булеріан, добре відомий у Київі по його многолітнім концертам у літнім саду купецького зібрання, де покійний дірігував сімфовичним оркестром.

ДОПИСИ

(Од власн. кореспондентів).

С. ЛЕБЕДИН, чигиринського повіту, (на Київщині). *Тутешнє життя.* Село наше, можна сказать, доволі заможне і має скрізь доволі заробітків, а надто в рафинаднім заводі при Лебедині. Зміна в заводі 8-ми годинна; плата звичайному робітникові—60 і більше коп.; за зміну жінкам і дівчатам—30, а півроб.—30—35 коп. За все „производство“ звичайний робітник заробляє—100—30 карб. Взагалі Лебедин має заробітків коло 300 тис. карб. кожного року, не рахуючи прибутків од хліборобства, садоводства, скотиноводства і друг. статей прибутку. Жителів у нас коло 8-ми тисяч душ обох полів. Землі у нас, рівняючи з населенням, зовсім небагато (всього 3.030 десят.), тільки дякуючи значним заробіткам і другим статтям лебединської промисловости, лебединці мають спроможність купувать землю скрізь, де тільки можна. Не дивлячись на дороженечу землі (коло 400 карб. за десятину), лебединці кругом підбірають землю до своїх рук, і цим дуже пригнічують околишні бідні села. Лебедин, рівняючи з околишніми селами живе вічогенько, тільки грошей у лебединців нема. Чим заробітвішій селянин, тим менше у нього грошей і тим більше боргу на шиї, хіба вже який небудь дука, скупіяка і ворог всякої новини. А поступовий селянин не щадить у нас грошей ні на віщо, витрачується він і на купівлю землі, і на хліборобський знаряд, і на обновку хазяйственних будинків. Хати й повітки всі будують під залізо. З цими будівлями у нас іде якась ніби гарячка, ніби справді будують вони наввипередки. Один улаштується гарно, а другий—ще краще. Менше двох кімнат в хаті ніхто не будує, зо всеї моці тягнеться, по вуха пірнає в борги, а улаштовується. Найдешевша будівля хати 12 на 7 аршин під залізо коштує у нас не менше 300 карб., не рахуючи своєї праці. Тільки таких мало, більша частина селян будує хату на 500—700 карб., а повітку на 300, клуню на 200 карб. Жить під солом'яною стріхою мають за сором і бояться пожежі, і через це багато тепер спускають солом'яні стріхи з недуже старих будинків та криють залізом Зодягаються так само гарно і чепурно. Так що з боку матеріяльної культури Лебедин стоїть на доволі високім щаблі. Все оце дуже приємно ласкає око і радує душу. Тілько, на великий жаль, з боку духовної культури Лебедин стоїть на самім низькім щаблі. На ряду з тим, як матеріяльна культура швидко розвивається, духовна культура так само швидко припадає; за проклятими клопотами та видатками все по хазайству—все щоб більше було—для духовного розвитку місця немає. Ніхто нічого не читає і не хоче читать. А можна б—он як можна б, бо в Лебедині всі умови сприяють цьому: почта є в Лебедині, телеграф—є, бібліотика—є, хати—скрізь гарні, та й на гроші б такі кожному можна б спромогтись, щоб виписать газету, книжку то-що; це ж не який небудь бідний глухий хутрець, а багате село. Без грошей тут сидить тілько той, хто не хоче робить і заробляти. Земство навіть дурно присилає сюди кілька примірників своєї „Газети“, де частенько таки трапляються доволі гарні статті по сельському хазяйству, тілько ніхто їх не читає, а „новостів“ постоянно питають один у другого і один другому каже „вічого“. Є у нас і три школи—двохкласна міністерська, однокласна земська і церковна; школярів скрізь повно, а грамотних нема в Лебедині, салдацького листа, або хоч друковану книжку прочитать—нікому, записку яку небудь ділову написать—нема кому. Ставиться питання: на що ж ці школи у нас? На-що тратяться гроші на них і на-що діти марнують 5—7 років свого щасливого дітства? Чи не веселіше і краще було б їм в ці безклопотні зіми носи розбивать на спускальці?

При школах є доволі гарненькі і повненькі бібліотеки, де багато є хороших, цікавих книжок,—є навіть чимало українських, тілько ніхто ними не користується, не дивлячись на те, що учителі охоче дають книжки безплатно. Темрява непролазна! І хто ж в цьому винен? Чи громадянство, що не уміє—чи не хоче заохочувать селянина до читання, чи сам селянин, що ніяк не хоче ні читать, ні слухать того, що другий читає. Слухаючи, він або засне, або піде собі, або, як є з ким, заведе зовсім иншу балачку. „Яка ж мені буде користь із цього читання? Як би лишень оце мені десятин 20 землі, то краще всякого читання було б, або як би це читання та гроші давало, а як іще за нього платить, та дайте покій“, всі в один голос кажуть.

Справочний оддiл.

Календарні відомості. Пятниця, 31-го декабря. Прп. Меланії Римлянки.
Сх. сон. 7 год. 57 хв., зах. сон. 4 год. 20 хв.
Український клуб. Сьогодня зустріч нового року.
Театр „Грамотности“. Енеїда.

Роспис ходу поїздів.

(з 15 окт 1910 г.)

Пред. Західна залізн.	№ поїзда	Одходить з Київа.	№ поїзда	Прибуває до Київа.
Курєр. I і II кл. Одеса, Кишиньов, Єлисавет. Москва	1	9 г.00 х. в.	2	9г. 45х. р.
Курєр. I і II кл. Брест, Варшава, Каліш	9	7 г.10 х. в.	10	11г.03х.р.
Почтов. I, II і III кл. Одеса, Брест, Білосток, Граєво, Умань, Новоселиця	3	9 г.15 х р.	4	8г. 58х. в.
Почтов. I, II і III кл. Сарни. Ковель, Варшава, Івангород, Границя, Відень	3	12г.25х. д.	4	7г. 20х. в.
Пасаж. I, II і III кл. Брест, Білосток, Граєво	13	12г.10х. в.	14	6г. 56х. р.
Пасаж. I, II і III кл. Одеса, Умань, Новоселиця	5	12г.30х. в.	6	6г. 20х. р.
Пасаж. I, II і III кл. Бердичів, Радзивилів, Відень	11	7 г.40 х. в.	12	10г.46х.р.
Пасаж. II і III клас Одеса, Брест	15	7 г.25 х. р.	16	7г. 35х. в.
Пасаж. I, II і III кл. Одеса, Волочиск, Відень	7	9 г.35 х. в.	8	8г. 20х. р.
Пасаж. I, II і III кл. Фастов, Знаменка, Миколаїв, Єлисаветград	19	10г.50х. р.	20	5г. 51х. д.
Почтов. I, II і III кл. Фастов, Знаменка, Миколаїв, Єлисаветград	17	11г.20х. в.	18	7г. 15х. р.
Пасаж. I, II і III кл. Фастов, Знаменка, Катеринослав, Севастополь, Рост-на-Дону	21	8 г.20 х. р.	22	9г. 55х. в.
Пасаж. I, II і III кл. Сарни, Ковель, Варшава, Вильно, Петербург	5	11г.50х. в.	6	7г. 51х. р.
Тов.-Пас. I, II і III кл. до Ольшаниці	27	4г. 35 х. д.	28	9г. 33х. р.
Службовий до Бородянки (їзд. в будні окр. неділь та свят)	37	3г. 00 х. д.	38	8г. 09х. р.
Службовий до Фастова (їзд. в будні окр. неділь та свят)	39	3 г.32 х. д.	—	Самост. поїздом не вертається.
Тов.-пасаж. до Малина	43	4 г.20 х. д.	40	9г. 18 х.р.
Службов. до Бородянки	33	5 г.20 х. д.	34	5г. 58х. в
Службовий до Фастова.	35	5 г.36 х. д.	—	Самост. поїздом не вертається.
Прискор. тов. IV клас Київ, Одеса, Брест, Знаменка	31	9 г.53 х. в.	32	2г. 09 х. д.
Приск. тов. IV клас Київ, Сарни, Ковель	31	10г.14х.в.	32	7г. 40 х р
По Московськ.-Київ.-Вороніжськ. залізн.				
Швидк I, II і III кл. Москва	2	1г. 45х. д.	1	6г. 00 х. в.
Почтов. I, II і III кл. Москва, Курськ	4	1г. 30х. в	3	5г. 30 х. в.
Пас.-почт. I, II і III кл. Курськ	16	11г.00х.в.	13	7г 25 х. р.
Пас.-почт. I, II і III кл. Курськ, Москва, Вороніж	12	12г.30х.д.	11	5г. 35 х. д.
Пас. I, II і III кл. Курськ, Вороніж, Жлобін, Петербург	14	6 г.45 х.в.	15	10г.35х. р.
Почтов. I, II і III кл. Кременчук, Полтава, Харьків	4 П.	10г.00х.р.	3 П.	7г. 25х. в.
Швидк. I, II і III кл. Полтава, Харьків, Лозова, Ростов, Севастополь	2 П.	7 г.45 х.в.	1 П.	10г.05х. р.
Тов.-пасаж. II і III кл. Полтава, Харьків	6 П.	11г.45х.в.	5 П.	7г. 50 х. р.
Пригор.-пасаж. до Дарниці	68	4г. 25х. д.	69	11г.40х. в.

Редактор **Вал. Галевич.**
Видавець **Є. Чикаленко.**

Шлюбні розлуки

(бракоразв. дѣла)

карні (уголовні) справи веду, складаю ділові папери: про взакон. і всиновл. дітей, про видачу жінкам окремого права на проживання, приписку до громади, одзиви, апеляц. і касац. скарги по всіх справах, прохан. на Височайше ім'я.—Поради иног. лист.: бідн.—дурно. Прийм. щодня од 3—7 г. уденъ. Є. А. Туржанський В.-Володимирська № 53. 100—1542-95

Вийшов з друку і продається
„Український Народній Календарь“
„СЕЛО“.
Ціна 20 коп.

Київ, 1910, ст. 80.

Головний склад в книгарні „Літературно-Наукового Вістника“, В.-Володимирська № 28, тел. 2666. 10-2249-8

Гостинець дітям на святки:
„Татові казочки“.
Ц. 25 к. СПБ., Казанська, 39, 6, Д-ру Грибинюкові, Київ, Укр. Книгарні на Безаківській 8 і В-Володим. 28, Камянець-Под. „Просвіта“. 0-1880-6

Видавництво „ВІК“.
Вийшли з друку нові книжки:
Івана Тобілевича
ДРАМИ і КОМЕДІЇ
т. I і II

з передмовою С. Єфремова і портретами автора.

Ціна за кожен том 1 карб.

ОКРЕМО ВИЙШЛИ П'ЄСИ:
1) **Сто тисяч.** ком. на 4 дії.
2) **Розумний і дурень**, ком. на 5 д.
3) **Бурлака**, драма на 5 дій.
4) **Бондарівна**, драма на 5 дій.
5) **Наймичка**, драма на 5 дій.
6) **Мартин Боруля**, ком. на 5 дій
7) **Безталанна**, драма на 5 дій.
8) **Батькова казка**, драма на 5 дій.
9) **Паливода XVIII століття**, жарт на 4 дії.

Кожна п'єса з передмовою й портретом автора.

Ціна за кожну книжечку 20 к.

Склад видання в Українській книгарні“, Київ, Безаківська, 8.

ДАМАМ ГОР. КИЇВА. Інститутська № 10. Майстерня спеціяльно волосяних виробів „Ідеал“ проп. велич. вибір остан. новинок і просить звернути увагу на примірне виповнення замовлення та на добротність матеріялу; просить не змішувать з парікмахерськими. Великий вибір гот. кучерів (більш 5000 шт.), а також прядків і кіс. Одібр. остан. журнал. Приймл. для п.п. парікмах.: фрізюр. бинди, тюль, бреолін та инше. 300-1901-221

ЗОЛОТО
брилянти, срібло, годинники ріжних фабрик — пропонує в величезному виборі
ФАБР. СКЛАД
Клавдія Сергієвича Роганського
89 Олександрівське, телефон 2095.
0—1611—22

Видавництво „ЧАС“, у Київі.
Скрізь по кращих книгарнях України можна купувати
кольорові картки-ілюстрації до українських пісень з акварелів артиста-маляра А. Ждахи: 1) „Ой, і не гаразд“... 2) „Ой у полі та й Баришполі“... 3) „У діброві чорна галка“... 4) „Засвистали козаченьки“... 5) „Стогне вітер вільний в полі“... 6) „Гей, не дивуйте, добрії люде“... 7) „Ой, не світи, місяченьку“... 8) „Ой запив козак“... 9) „За Сібіром сонце сходить“... і 10) „Ой, не знав козак, ой та не знав Софрон“... Окрім роскішно виконаних малюнків (лейцігською фірмою) до кожного з них додано на нотах мотив пісні і початкові її слова. Де-які малюнки облямовані рямкою з українського орнаменту. Серія 10 шт. коштує 90 коп., окрема картка 10 коп. 5-2268-2

Твори Івана Котляревського

„Еней був парубок моторний
і хлопець хоть куди козак...

Один з малюнків до „Енеїди“, зменшений в 2½ рази.

Нове видання під редакцією, з попереднім словом та увагами
Сергія Єфремова.

1-293+I-XXX сторінок великої вісімки з портретом Котляревського, з 11 малюнками до «Енеїди» художника **В. Корнієнка,** заставками художника **Ів. Бурячка,** фотографіями могили та пам'ятника Котляревського.

Ціна 80 коп.,
на кращому папері
1 карб., 25 к.

5% чистої виручки на пам'ятник ШЕВЧЕНКОВІ у Київі.

Книжка продається в більших книгарнях Київа, Полтави, Харькова і инших міст.

СКЛАДИ ВИДАННЯ:
Київ, Безаківська 8, **„Українська книгарня“** і В.-Володимирська, 28, (книгарня Літ.-Наук. Вістн.).

Там-же мається книжка в артистичній оправі, по ціні від 1 руб. і дорожче. 00-1002-22

XIV г. изд. ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1911 ГОДЪ XIV г. изд.
историко-литературный и критико-библіографическій иллюстриров. журналъ
ИЗВѢСТІЯ ПО ЛИТЕРАТУРѢ
НАУКАМЪ И БИБЛІОГРАФІИ и
ВѢСТНИКЪ ЛИТЕРАТУРЫ

„Извѣстія“ и „Вѣстникъ Литературы“ выходятъ ежемѣсячными иллюстрированными выпусками, въ двухъ самостоятельныхъ отдѣлахъ, изъ которыхъ первый—п. з. „Вѣстникъ Литературы“—заключаетъ въ себѣ статьи по вопросамъ литературы, науки и библіотечнаго дѣла, критическіе разборы новыхъ книгъ, біографіи, воспоминанія и неизданныя письма писателей, очерки о современныхъ теченіяхъ въ литературѣ, историко-литературныя изслѣдованія, статьи по техникѣ чтенія и пр. и пр.; во второмъ же отдѣлѣ—«Извѣстіяхъ»—помѣщается: хроника литературнаго міра и книжныхъ новостей въ Россіи, вѣсти изъ Франціи, Германіи, Англіи, Америки, славянскія извѣстія, Rossica, рецензіи, новости по библіографіи и библіотечному дѣлу, справки по вопросамъ, касающимся книгъ, и, кромѣ того, ежемѣсячные систематическіе каталоги всѣхъ выдающихся новыхъ книгъ, русскихъ и иностранныхъ, списки книгъ, находящихся въ печати, арестованныхъ, запрещенныхъ изданій, спеціальные каталоги по разнымъ отраслямъ наукъ, указатели главнѣйшихъ журнальныхъ статей и т. п. Журналъ иллюстрируется снимками съ замѣчательныхъ произведеній печати, сценами изъ сочиненій выдающихся авторовъ (русскихъ и иностр.), портретами, библіотечными знаками, рѣдкими автографами и пр.

1 р. Годовая подп. цѣна „Извѣстій по Литературѣ“ и Вѣстника Литературы“, съ дост. и перес. Съ перес. за границу 1 р. 50 к. **1 р.**

Подписка принимается въ редакціи, въ Петербургѣ, Вас. Остр., 16 линія, 5—7, с. д., а также въ книжныхъ магазинахъ т-ва М. О. Вольфъ: въ Петербургѣ: 1) Гостинный дворъ, 18, и 2) Невскій пр., 13; въ Москвѣ: 1) Кузнецкій Мостъ, 12, д. Джамгаровыхъ и 2) Моховая ул., 22, д. Чижова и Курындиной (противъ университета). 3-2256-2

1911 Приймається передплата на рік **1911**
„Slavisches Tagblatt“

що-денна, в німецькій мові у Відні видавана непартійна газета для оборони і підтримування інтересів поодиноких славянських народів.

Передплата в Австро-Угорщині: на рік 36 корон, на місяць 3 корони. За границю: на рік 48 корон, на місяць 4 корони.

Адреса Редакції: „Slavisches Tagblatt“, Wien IX/I Thurngasse, 8. 3—2

Открыта подписка на 1911 годъ на журналъ-газету
„РУССКАЯ ЖИЗНЬ“,

еженедѣльный внѣпартійный органъ независимой общественно-политической, научной и художественной русской мысли. Выходитъ въ Москвѣ съ 5 сентября 1910 г., подъ редакціей Ѳ. М. Чеботарева, отъ 24 до 32 и болѣе страницъ обычнаго формата еженедѣльныхъ журналовъ, въ 2 столбца, съ иллюстраціями (снимки съ картинъ русскихъ и заграничныхъ художниковъ, портреты писателей, художниковъ, артистовъ, ученыхъ, общественныхъ и политическихъ дѣятелей, рисунки на злобу дня и пр.). Журналъ-газета „Русская Жизнь“ печатается на хорошей глазированной бумагѣ. Программа „Русской Жизни“: 1) Статьи по очереднымъ вопросамъ. 2) Фельетонъ: публицистическій и литературный (романы, повѣсти, разсказы, пьесы, стихотворенія и проч.) 3) Среди газетъ и журналовъ 4) Изъ нашего прошлаго (обозрѣніе историческихъ журналовъ, мемуаровъ и т. п.). 5) Критическій обзоръ современной литературы. 6) Недѣльный обзоръ дѣятельности правительства, государственной думы и государственнаго совѣта. 7) Разныя извѣстія за недѣлю. 8) Земства и города. 9) Народное образованіе. 10) Землеустройство. 11) Фабричная и заводская жизнь. 12) Письма изъ провинціи. 13) Провинціальная лѣтопись. 14) Заграничная жизнь. 15) Театръ и искусство. 16) Изъ міра науки и изобрѣтеній. 17) Новыя книги. 18) Домъ и хозяйство (полезные совѣты). 19) Смѣсь. 20) Отвѣты редакціи.

Годовымъ подписчикамъ, внесшимъ сразу всю подписную плату за годъ, даны будутъ слѣдующія безплатныя приложенія: а) литературно-научный сборникъ „Русской Жизни“ (въ объемѣ отъ 320 до 400 страницъ формата ежемѣс. журналовъ) и б) 12 отдѣльныхъ снимковъ (на мѣловой бумагѣ) съ картинъ выдающихся русскихъ и заграничныхъ художниковъ.

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА: съ пересылкой и доставкой: на 1 годъ—4 р.; 6 мѣс—2 р.; 3 мѣс.—1 р. Отдѣльные №№ продаются въ желѣзнодорожныхъ киоскахъ. Пробный № высылается за двѣ 7-копеечныхъ марки. Всѣ вышедшіе и имѣющіе выйти до конца 1910 г. №№ „Русской Жизни“ (всѣхъ 16 №№) подписавшимся на 1911 г. до 20 декабря с. г. могутъ быть высланы за приплату въ одинъ рубль. Подписка на 1910 г. продолжается: съ 1 № до конца года 1 р. 50 коп.

Адресъ конторы и редакціи „Русской Жизни“: Москва, Б. Бронная, 3. Подписываться можна и во всѣхъ почтовыхъ учрежденіяхъ Имперіи. 3—3

Продолжается подписка на 1910 г. (2 р.) и открыта подписка на 1911 г. (3 р.) на литерат., худож., научн. и полит. журналъ

2-й годъ изданія. # „ЖИЗНЬ ДЛЯ ВСѢХЪ“ 2-й годъ изданія.

подъ общей редакціей В. А. ПОССЕ.

Изданіе „Жизнь для всѣхъ“ является попыткой создать такой общественный органъ, который находился-бы въ болѣе тѣсной связи съ подписчиками, чѣмъ это бываетъ обыкновенно. Если журналъ будетъ приносить доходъ, то къ рѣшенію вопроса о 75% его будутъ привлечены подписчики. Редакція ставитъ себѣ одной изъ задачъ внимательно прислушиваться къ голосамъ своихъ читателей и удѣляетъ имъ значительное мѣсто въ особомъ отдѣлѣ журнала. Стараясь правдиво отражать какъ русскую, такъ и заграничную жизнь, редакція выдвигаетъ на первый планъ факты, свидѣтельствующіе о ростѣ въ человѣчествѣ братскаго единенія и товарищескаго сотрудничества. Въ 1911 г. подписчики кромѣ 12 книжекъ журнала въ 160 стр. каждая съ иллюстраціями на отд. листахъ мѣловой бумаги получатъ три безплатныхъ приложенія:

1. Избранныя сочиненія Н. А. Добролюбова.
2. „Освобожденіе крестьянъ“.

Сборникъ, въ который войдутъ статьи русскихъ ученыхъ и публицистовъ, выясняющія причины и послѣдствія реформы 19 февр. 1861 г.; характеристика дѣятелей реформы; воспоминанія.

3. Альбомъ художественно исполненныхъ снимковъ съ картинъ извѣстныхъ художниковъ.

Первая тысяча НОВЫХЪ подписчиковъ, внесшихъ полностью подписную плату за 1911 годъ до 1 декабря 1910 г., получаетъ безплатно журналъ за 1910 г., вторая тысяча новыхъ подписчиковъ получаетъ журналъ за 1910 г. за исключеніемъ іюльской книжки.

Цѣна на годъ съ доставкой и перес. **3 р.** Для старыхъ подписчиковъ, подписавшихся на 1911 г. до 1 декабря 1910 г., цѣна остается прежняя (2 р.).

Адресъ редакціи: Петербургъ, улица Жуковскаго, № 22. 3-2264-1

Друкарня 1-ої Київської Артілі Друкарської Справи Трьохсвятительська, 5. Телеф. 1069.

Державна Публічна Бібліотека УРСР Інв.